

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Заступник директора з наукової роботи
Інституту тваринництва Національної
академії аграрних наук України

Сергій ДРОЗДОВ

«25» вересня 2025 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів докторської дисертації
Калініченка Сергія Миколайовича
на тему: «Стратегічне управління економічним потенціалом аграрних
підприємств: теорія, методологія, практика»
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

Тема дисертаційної роботи затверджена на засіданні Вченої ради
Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України
12 вересня 2025 р., протокол № 10

**1. Актуальність теми та її зв'язок із планами
наукових робіт установи**

На нинішньому етапі структурних перетворень аграрної сфери України стратегічне управління виходить на перший план, адже спроможність підприємств витримувати економічні шоки, воєнні загрози та нестабільність ресурсного забезпечення безпосередньо визначається рівнем усвідомленого, науково вивіреного й системно організованого управління розвитком. Посилення конкурентного тиску, висока мінливість світових аграрних ринків, ускладнення логістики, трансформація споживчого попиту, а також потреба переходу до екологічно орієнтованих і технологічно досконаліших

моделей виробництва зумовлюють необхідність відмови від короткострокових управлінських рішень на користь стратегічно спрямованих моделей управління.

За умов воєнного стану та посткризового відновлення аграрний сектор відіграв роль ключового стабілізатора національної економіки, однак водночас зазнав істотного виснаження ресурсної бази, що чітко продемонструвало обмеженість традиційних управлінських підходів. Це актуалізує потребу у переосмисленні функціональної організації аграрних підприємств, упорядкуванні взаємозв'язків між ресурсними, управлінськими й виробничими складовими, а також у запровадженні стратегічного планування, побудованого на комплексній оцінці потенціалу, ризиків, ринкової кон'юнктури та інноваційних перспектив.

Додаткову складність проблеми зумовлює відсутність в Україні цілісної концепції стратегічного управління розвитком аграрних підприємств, яка б інтегрувала теоретичні положення, методологічні підходи до оцінювання потенціалу та інструменти підвищення стійкості й результативності господарської діяльності. Теоретико-методологічна непорядкованість і фрагментарність існуючих підходів перешкоджають формуванню єдиної управлінської моделі, здатної забезпечити повноцінну реалізацію економічного потенціалу аграрної сфери, її включення у глобальні ланцюги створення доданої вартості та досягнення довгострокових конкурентних переваг.

У цьому контексті наукове осмислення стратегічного управління розвитком аграрних підприємств на основі поєднання теоретичних засад, методології оцінювання їхніх можливостей і практичних механізмів реалізації набуває особливої ваги, оскільки створює передумови для подолання системних обмежень, формування адаптивних моделей господарювання та підвищення ефективності функціонування аграрного сектору в умовах нестабільності, глобальної конкуренції та глибинних структурних змін.

Незважаючи на значний масив наукових досліджень, проблематика стратегічного управління економічним потенціалом аграрних підприємств залишається недостатньо опрацьованою, а висока мінливість зовнішнього середовища обумовлює необхідність подальшого розвитку теоретичних, методологічних і прикладних підходів до формування, мобілізації та нарощування економічного потенціалу з урахуванням сучасних викликів і галузевої специфіки аграрного сектору.

2. Формулювання наукової проблеми, нове вирішення якої отримано в дисертації

В дисертації отримано нове вирішення важливої наукової проблеми розвитку теоретико-методологічних, методичних і прикладних засад формування та впровадження механізмів, систем та інструментів стратегічного управління економічним потенціалом аграрних підприємств.

Метою дисертації є наукове обґрунтування теоретичних засад, розроблення методології оцінювання та формування практичних механізмів стратегічного управління економічним потенціалом аграрних підприємств, спрямованих на підвищення їх ефективності, стійкості та здатності до адаптивного розвитку в умовах посткризової трансформації та глобальних викликів.

Досягнення цієї мети обумовило необхідність формулювання та вирішення комплексу таких завдань:

- дослідити зміст стратегічного управління аграрними підприємствами та розкрити його значення як системоутворювального чинника довгострокової адаптивності, конкурентоспроможності й результативності аграрного виробництва;

- систематизувати структурну конфігурацію економічного потенціалу аграрного підприємства, визначивши взаємозумовленість його компонентів і логіку їхнього впливу на економічні результати діяльності;

- обґрунтувати архітектуру механізмів стратегічного управління

мобілізацією та розвитком економічного потенціалу аграрного підприємства як багаторівневої системи взаємодії функціональних підсистем;

- формалізувати казуальні зв'язки між стратегічними орієнтирами розвитку аграрних підприємств та процесами відтворення компонентів їх економічного потенціалу, застосовуючи інструментарій системного аналізу;

- розробити типологію стратегій розвитку аграрних підприємств в контексті динаміки трансформацій економічного потенціалу та визначити стратегічні пріоритети їх реалізації;

- визначити методологічні принципи побудови систем стратегічного менеджменту аграрних підприємств та дослідити методи оцінювання результативності їх функціонування з позицій ефективності та стійкості розвитку;

- проаналізувати форми концентрації капіталу та механізми реалізації економічних інтересів аграрних підприємств у середовищі ринкової конкуренції та ресурсної нестабільності;

- виявити структурно-динамічні закономірності економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності аграрних підприємств та окреслити ключові тренди їх еволюції;

- обґрунтувати ресурсні аспекти формування, мобілізації та відтворення економічного потенціалу аграрних підприємств з позицій його стійкості, інноваційності та оптимальності використання;

- дослідити маркетингово-збутові механізми забезпечення результативності основної діяльності аграрних підприємств та визначити їхню роль у підвищенні рівня економічної ефективності;

- визначити ресурсно-технологічні вектори модернізації та посилення конкурентоспроможності аграрних підприємств у контексті впровадження інновацій, цифровізації та енергоефективності виробництва;

- проаналізувати інтеграційні механізми концентрації виробничого капіталу аграрних підприємств як основу для формування синергетичних ефектів та економії на масштабі;

- сформуувати інструментарій стратегічного управління аграрними підприємствами, здатний забезпечити узгодження управлінських рішень з зовнішніми викликами та внутрішнім потенціалом розвитку;

- ідентифікувати можливості підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності аграрних підприємств на основі методів стратегічної діагностики, ресурсного аналізу та оцінювання резервів зростання;

- обґрунтувати напрями створення, впровадження та вдосконалення систем стратегічного управління аграрними підприємствами, орієнтованих на довгострокову стійкість і результативність функціонування.

3. Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в отриманні нового розв'язання комплексної наукової проблеми стратегічного управління економічним потенціалом аграрних підприємств, що передбачає формування теоретико-методологічних і прикладних засад забезпечення його стійкого розвитку та ефективного функціонування в умовах трансформацій сучасного економічного середовища.

На захист винесені такі основні положення, сутність яких складає наукову новизну представленого дослідження:

вперше:

- розроблено та теоретично обґрунтовано архітектуру стратегічного управління мобілізацією та розвитком економічного потенціалу аграрного підприємства, що відрізняється від існуючих підходів цілісною структурно-функціональною побудовою, яка охоплює шість взаємопов'язаних рівнів (цільовий, принципівий, функціональний, структурний, інструментальний та оцінно-коригувальний) та представляє собою динамічну систему стратегічного управління, здатну до саморегулювання та адаптації в умовах багатфакторної невизначеності, що зумовлюється ринковими, кліматичними, технологічними, інституційними та безпековими

трансформаціями аграрного сектору;

- формалізовано казуальні зв'язки між стратегіями розвитку аграрних підприємств і процесами відтворення їх економічного потенціалу шляхом застосування комплексного методологічного підходу, що охоплює логіко-структурне, матричне, системно-аналітичне, динамічне та когнітивне моделювання, забезпечивши перехід від якісного опису взаємозалежностей до побудови структурних і кількісних моделей, здатних слугувати діагностичним і прогностичним інструментом стратегічного управління в аграрному секторі;

- запропоновано цілісний науково-методичний підхід до стратегічного управління економічним потенціалом аграрних підприємств, у межах якого маркетингова діяльність переорієнтовується з виробничо-продуктової парадигми на клієнтоцентричну модель, інтегровану з цифровими інструментами збору та аналітичної обробки даних, що забезпечує формування маркетингово-збутової стратегії на основі цифрової сегментації споживачів, проектування маршрутів їх взаємодії з підприємством та оцінювання впливу маркетингових рішень на структурні елементи економічного потенціалу; підхід охоплює застосування мультиканальних і омніканальних моделей збуту, які забезпечують зниження транзакційних витрат, розширення ринкової присутності та формування сталих конкурентних переваг, що комплексно підсилюють економічний потенціал аграрних підприємств у умовах цифрової трансформації;

- адаптивну стратегію управління зерновим підприємством як інтегровану управлінську модель, орієнтовану на забезпечення стійкої ефективності в умовах високої турбулентності VUCA-середовища, у якій цілі розвитку, інструменти реалізації, завдання, ресурси, механізми контролю та коригування й очікувані результати подані не як окремі елементи, а як взаємопов'язані компоненти єдиної системи управління, здатної оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища;

удосконалено:

- сутнісне наповнення та економічний зміст категорії «стратегічне управління аграрними підприємствами», як системного, цілеспрямованого та довгострокового процесу формування управлінських рішень в умовах високої динаміки зовнішнього середовища, з урахуванням галузевої специфіки, ресурсних обмежень та трансформаційних викликів, що, на відміну від усталеного підходу, розглядається не лише як процес реалізації окремих управлінських функцій, а як інтегрована система довгострокового цілепокладання, адаптації до зовнішнього середовища та формування стійких конкурентних переваг в умовах трансформаційних змін аграрного сектору;

- методичний інструментарій стратегічної діагностики економічного потенціалу аграрних підприємств шляхом розроблення багаторівневого алгоритму, який об'єднує різнотипні діагностичні підходи в єдиний структурно-методологічний контур і забезпечує логічну послідовність етапів від формулювання стратегічних цілей до розробки управлінських рішень, а його впровадження гарантує цілісність, відтворюваність і практичну результативність діагностичного процесу, підвищує ефективність стратегічного управління та адаптаційні можливості аграрного бізнесу в умовах змінного зовнішнього середовища;

- науково-методичний підхід до модернізації виробничих процесів аграрних підприємств шляхом обґрунтування переходу від фрагментарних технологічних рішень до цілісної інтелектуалізованої ресурсно-технологічної моделі, інтегрованої з принципами smart-farming і циркулярної економіки; уточнено механізм формування ефекту «подвійного потенціалу», що поєднує ресурсозбереження з одночасним підвищенням продуктивності та розширенням товарної лінійки за рахунок біотехнологічної переробки відходів;

- практичні підходи до сценарного планування в стратегічному управлінні аграрним підприємством, що функціонує в умовах підвищеної мінливості зовнішнього середовища та внутрішніх ресурсних обмежень,

шляхом деталізації моделі застосування сценарного підходу, у межах якої адаптивна реалізація стратегічних ініціатив здійснюється відповідно до трьох типів сценаріїв — оптимістичного, базового та песимістичного, кожен із яких визначає специфічну управлінську поведінку підприємства та відповідний набір стратегічних можливостей;

набуло подальшого розвитку:

- обґрунтування структури економічного потенціалу аграрних підприємств, яка, на відміну від існуючих підходів, трактується як багаторівнева інтегрована система взаємопов'язаних ресурсного, технологічного, управлінського, інноваційно-інвестиційного, логістичного, маркетингового та адаптивно-екологічного потенціалів і розкривається через взаємодію зовнішніх та внутрішніх чинників впливу й роль у забезпеченні стійкого функціонування аграрних підприємств в умовах динамічних трансформацій, що дозволяє розглядати економічний потенціал не як суму ресурсів і можливостей, а як цілісний механізм стратегічного розвитку, зорієнтований на інноваційність, екологічну безпеку та формування довгострокових конкурентних переваг;

- науково-методологічне забезпечення стратегічної діагностики економічного потенціалу аграрних підприємств обґрунтовано через комплексний підхід до його оцінювання, що поєднує аналіз ресурсної забезпеченості, фінансової стійкості, інноваційної здатності, організаційно-управлінської ефективності та стратегічної гнучкості з урахуванням об'єктної специфіки аграрного виробництва і логіки діагностичного процесу, забезпечуючи цілісне бачення потенціалу підприємства, формування його стратегічного профілю та створення аналітичної основи для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері стратегічного менеджменту;

- уявлення про структуру стратегічного менеджменту аграрного підприємства, сформоване на основі системного підходу з урахуванням галузевої специфіки та узагальнення моделі, що охоплює п'ять функціонально взаємопов'язаних блоків - аналітично-діагностичний,

стратегічного формування, організаційно-управлінський, реалізаційний і контрольно-оцінювальний, кожен з яких виконує чітко окреслену функцію в єдиному управлінському контурі та забезпечує досягнення стратегічних цілей підприємства;

- обґрунтування системи принципів стратегічного управління в аграрному секторі як методологічної основи формування цілісної й інтегрованої управлінської парадигми, де інтеграція принципів цілеспрямованості, системності, адаптивності, наукової обґрунтованості, інноваційності, економічної ефективності, соціальної відповідальності, екологічної сталості, інформаційної відкритості та цифрової інтеграції забезпечує формування структурно узгодженої та функціонально адаптивної моделі стратегічного управління, здатної підтримувати інноваційно орієнтовану траєкторію розвитку та довгострокову стійкість аграрних підприємств за умов підвищеної волатильності зовнішнього середовища;

- розкриття принципів формування та застосування інтеграційних механізмів як ключового інструмента стратегічного управління економічним потенціалом аграрних підприємств через уточнення їх класифікації, що охоплює інституційні, організаційні, фінансово-інвестиційні та цифрові форми взаємодії, включно з віртуальними кооперативами, краудфандинговими інвестиційними спільнотами та блокчейн-платформами, та поглиблення трактування інтеграції як процесу концентрації виробничого капіталу шляхом оптимізації виробничих ланцюгів, масштабування інфраструктурних рішень та формування інноваційних екосистем;

- управлінську парадигму стратегічного розвитку аграрних підприємств шляхом поєднання традиційного інструментарію стратегічного аналізу, планування, комунікації, контролю та управління персоналом із новітніми цифровими технологіями, де інтеграція класичних методів (SWOT, PEST, BCG, KPI) з інноваційними інструментами цифрового управління (data mining, предиктивна аналітика, Big Data, AI-advisors, цифрові twin-моделі, дашборди реального часу, AR/VR-комунікації) забезпечує формування якісно

нового інструментарію стратегічного управління для аграрного сектору.

4. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Дисертаційна робота є завершеною науковою роботою, яка виконувалась протягом 2021-2025 рр., в тому числі в Інституті тваринництва НААН – в 2025 р.

Вирішення конкретизованих завдань у дисертації здійснено на використанні загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: У дослідженні застосовано взаємодоповнюючу систему теоретичних, аналітичних методів і методів моделювання, зокрема метод критичного аналізу літератури, порівняльно-історичний аналіз та абстрагування – для формування теоретико-методологічних засад; системний метод, структурно-функціональний аналіз, ресурсний, функціональний та інституціональний методи – для розкриття сутності та структури економічного потенціалу й побудови методології стратегічної діагностики; логіко-структурне моделювання, матричний метод, метод системної динаміки, когнітивне моделювання та сценарне прогнозування – для формалізації казуальних зв'язків, моделювання стратегічних впливів і розроблення сценаріїв розвитку; SWOT-аналіз, GAP-аналіз, індикаторний метод, експертні оцінки та економетричне моделювання – для проведення стратегічної діагностики та оцінювання параметрів економічного потенціалу; економіко-статистичний аналіз, трендове моделювання, економічне моделювання й аналіз транзакційних витрат – для дослідження тенденцій розвитку, оцінки впливу стратегічних рішень і виявлення закономірностей у динаміці аграрного сектору; класифікаційний метод, типологізація, аналіз синергії та аналіз чутливості – для систематизації інтеграційних механізмів, оцінювання їх ефектів і визначення стійкості стратегічного управління в умовах VUCA-середовища.

Достовірність і обґрунтованість результатів дослідження також

підтверджується апробацією результатів на наукових конференціях, впровадженням результатів досліджень у діяльність аграрних підприємств та державних інституцій, а також у навчальний процес, публікацією результатів дослідження у виданнях різних рівнів.

5. Ступінь використання у дисертації матеріалів і висновків кандидатської дисертації

Матеріали кандидатської дисертації при написанні докторської дисертації не використовувалися.

6. Наукове та практичне значення роботи

Наукове значення дисертаційної роботи полягає в отриманні нового вирішення важливої наукової проблеми обґрунтування теоретичних, методологічних і практичних основ стратегічного управління економічним потенціалом аграрних підприємств. Отримані результати створюють теоретико-методологічне та науково-прикладне підґрунтя для розв'язання низки наукових проблем та завдань, які виокремлюються з формалізованої у даному дослідженні наукової проблеми, зокрема, опрацювання підвищення рівня економічної ефективності функціонування аграрних підприємств.

Основні положення, висновки й пропозиції дисертаційної роботи доцільно використовувати при розробці та обґрунтуванні шляхів підвищення економічної ефективності діяльності суб'єктами економічних відносин та державними інституціями.

7. Апробація і впровадження результатів дослідження

Основні теоретичні та методологічні положення й результати дисертаційного дослідження достатньою мірою апробовані на науково-практичних конференціях, конгресах та семінарах, а саме: ІХ Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференції (м. Полтава, 2024), Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні тенденції та розвиток соціально-економічних систем» (м. Харків, 2024), VIII Міжнародна науково-практична

конференція «Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві в умовах воєнного стану» (м. Миколаїв, 2024), IV Всеукраїнські науково-практична конференція (м. Миколаїв, 2024), IX Міжнародна науково-практична конференція «Менеджмент ХХІ століття: глобалізаційні виклики» (м. Полтава, 2025), Міжнародна науково-практична конференція "Сучасний маркетинг: стратегічне управління та інноваційний розвиток": до 90-річчя заснування ХНТУСГ (м. Харків, 2020 р.), II Міжнародна науково-практична конференція «Управління розвитком соціально-економічних систем» (11-12 квітня 2019 р. Харків); XV Міжнародний форум молоді «Молодь і сільськогосподарська техніка у ХХІ сторіччі» (м. Харків 2019 р.); IV Міжнародна науково-практична конференція «Економічне зростання: стратегії, напрями і пріоритети» (м. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2018); Круглий стіл «Економічні детермінанти розвитку сільськогосподарських підприємств України» (м. Харків, 2018 р.), VIII Міжнародна науково-практична конференція «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи» (м. Харків, 2017 р.), International Scientific Conference «The Modern Trends in the Development of Business Social Responsibility» (Лісабон, Португалія, 2017 р.).

Результати дисертаційного дослідження, висновки та рекомендації, що містяться у роботі схвалені та використовуються у практичній діяльності ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» Чугуївського району Харківської області (довідка № 18 від 20.08.2025 р.), ТОВ «Українська агроінвестиційна компанія» Харківської області (довідка № 11 від 16.09.2025 р.), СТОВ «Надія» Харківської області (довідка № 11 від 12.08.2025 р.), ТОВ «Імідж» Харківської області (довідка № 292 від 11.09.2025 р.), ГО «Інститут економічних та еколого-енергетичних досліджень» (довідка № 160 від 04.09.2025 р.), ГО «Інститут соціально-економічних інновацій», м. Одеса (довідка № 12 від 17.09.2025 р.), «Регіональний фонд підтримки підприємництва у Миколаївській області» (довідка № 1-17/13 від 05.08.2025 р.), а також у навчальному процесі під час підготовки здобувачів ступеня

доктора філософії в Інституті тваринництва Національної академії аграрних наук України (довідка № 332-01/а від 12.09.2025 р.).

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора

Дисертаційна робота є результатом самостійного наукового дослідження автора. Результати дисертаційного дослідження, що складають його наукову новизну, виносяться на захист, теоретичні обґрунтування, прикладні розробки, висновки, пропозиції та рекомендації отримані автором самостійно. Основні положення дисертаційного дослідження знайшли відображення в одноосібних публікаціях. З публікацій, виконаних у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення та наукові результати, які належать безпосередньо дисертанту.

Результати дисертації відображені у 41 наукових публікаціях (23 одноосібних), в тому числі: 25 статей у вітчизняних наукових фахових виданнях з економічних наук, 5 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science, а також 11 публікацій в інших виданнях.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, які розкривають основний зміст дисертації:

1. [Kovalenko, M., Velychko, L., Kalinichenko, S., Ziuz, D. A new approach to creating state-owned enterprises in Ukraine. *Public Policy and Administration*, 2019, 18\(4\), pp. 497–508. DOI: 10.13165/VPA-19-18-4-09 \(Scopus\) \(авторський внесок: запропоновано систему інноваційних підприємств, яка змогла б пришвидшити оновлення виробництва в Україні\).](#)
2. [Petryk, O., Diadiun, O., Semenyshena, N., Khorunzhak, N., Kalinichenko, S. Integrated reporting in the conditions of sustainable development: Institutionalization through standardization. *Intellectual*](#)

Economics, 2020, 14(2), pp. 67–86 DOI: [10.13165/IE-20-14-2-05](https://doi.org/10.13165/IE-20-14-2-05) (Scopus)

(авторський внесок: проаналізовано принципи сталого розвитку та стан їх впровадження в Україні).

3. [Mavlutova, I., Babenko, V., Dykan, V., ...Kalinichenko, S., Tokmakova, I. Business restructuring as a method of strengtening company's financial position. *Journal of Optimization in Industrial Engineeringthis*, 2021, 14\(1\), pp. 129–139 DOI: \[10.22094/JOIE.2020.677839\]\(https://doi.org/10.22094/JOIE.2020.677839\) \(Scopus\)](#)

(авторський внесок: доведено необхідність застосування кількох методологій ідентифікації банкрутства, виходячи з розміру компанії та специфіки діяльності).

4. Petryk Ol.; Basok A.; Marenych T.; Yatsenko N.; Kalinichenko S. Management Report as a Component of Nonfinancial Reporting in Ukraine: Theory and Practice of Drafting. Vol. 12 No. 3 (2021): Independent Journal of Management & Production (Special Edition ISE, S&P)

<https://doi.org/10.14807/ijmp.v12i3.1523> (Web of Science) (авторський внесок: здійснено аналіз звітів про управління підприємствами України).

5. Karpenko Y.; Pienova A.; Melnychuk D.; Kutsyk V.; Nakonechna N.; Kalinichenko S. The main aspects of choosing the enterprises' operating strategy. Vol. 12 No. 6 (2021): Independent Journal of Management & Production (2-nd Special Edition ISE, S&P) <https://doi.org/10.14807/ijmp.v12i6.1758> (Web of Science)

(авторський внесок: було оцінено етап життєвого циклу ринку роздрібних послуг в Україні через концепцію Портера та проведено аналіз за критеріями).

6. Вдовенко, Н. М., Калініченко, С. М., Чередник, А. О., Матвеев, П. М., & Макеев, О. О. (2025). Інтеграція фінансового контролінгу агропромислових підприємств в управління розвитком при формуванні ринку зерна в умовах цифровізації та нових економічних викликів. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*, (24).

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17865321> (авторський внесок: запропоновано інтегральний показник оцінювання ефективності фінансового контролінгу,

який дозволяє комплексно оцінити фінансову стабільність, навантаження ризиками, рівень цифровізації, операційну результативність і ринкову активність агропромислових підприємств.).

7. Вдовенко Н. М., Калініченко С. М., Чередник А. О., Матвеев П. М., Макеев О. О. Формування адаптивної стратегії підприємств-виробників зерна на засадах фінансового контролінгу в умовах VUCA-середовища. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит.* (2025): № 7 (210), С. 145-161. <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2025.07.12> (авторський внесок: обґрунтовано, що адаптивні стратегії це не просто інструмент управлінської оптимізації, а базовий механізм довгострокового розвитку підприємств у VUCA-реаліях).

8. Калініченко С. М. Економічний потенціал як базовий орієнтир формування стратегічної типології розвитку аграрних підприємств. *Бізнес Інформ.* 2025. №9. С. 254–259. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-9-254-259>

9. Калініченко С. М. Інтеграція стратегічного управління з механізмами відтворення основних виробничих фондів у сільському господарстві. *Економічний вісник Донбасу.* 2025. Вип. 2(80). С. 112-117. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-2\(80\)-112-117](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-2(80)-112-117)

10. Калініченко С. М. Ресурсні аспекти формування та відтворення економічного потенціалу аграрних підприємств. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права.* 2025. № 4. С. 120-125. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-4-27>

11. Калініченко С. М., Суханова А. В. Стратегічні напрями розвитку економічного потенціалу аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки.* 2025, №3. С. 249-253pp. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-3-49> (авторський внесок: розглянуто основні проблеми нарощування економічного потенціалу).

12. Калініченко С. М. Ресурсно-технологічні напрями підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит. (2025). №6 (209). С. 140-145.
<https://doi.org/10.20998/2313-8890.2025.06.11>

13. Калініченко С. М., Крюкова І. О. Фінансово-інвестиційні інструменти зміцнення стійкості аграрних підприємств. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит.* 2025. №8 (211). С. 112-123.
<https://doi.org/10.20998/2313-8890.2025.08.07> (авторський внесок: запропоновано підхід до формування інтегрованої моделі управління фінансовими потоками, що забезпечить збалансований розвиток підприємств, підвищення їх капіталізації та стійкості на внутрішньому і зовнішньому ринках.).

14. Калініченко С. М. Вплив складових економічного потенціалу на ефективність та конкурентоспроможність аграрного підприємства. *Modeling the development of the economic systems*, 2025. (1), 211–216.
<https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-28>

15. Калініченко С. М. Економічний потенціал як ключовий елемент стратегічного управління аграрного підприємства. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 2025. 340(2), 506-510.
<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-340-80>

16. Калініченко С. М. Інструментарій стратегічного управління розвитком аграрних підприємств: традиційні та інноваційні підходи. *Modeling the development of the economic systems*, 2025. (3), 254–260.
<https://doi.org/10.31891/mdes/2025-17-33>

17. Калініченко С. М. Ключові елементи ефективного стратегічного управління підприємством. *Економічний Простір.* № 201 (2025). С. 311-316.
 DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.201.311-316>

18. Калініченко С. М., Сподар К., Грібіник А., Холодок В., Лагодієнко В. (2022). Особливості формування брендингу територій. *Modeling the development of the economic systems*, (3), 87–91.
<https://doi.org/10.31891/mdes/2022-5-12> (авторський внесок: запропоновано етапи формування бренду території).

19. Калініченко С. М. Типологізація стратегічних моделей зростання аграрного бізнесу в умовах нестабільного ресурсного середовища. *Бізнес Інформ*. 2025. №10. С. 189–197. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-10-189-197>
20. Калініченко С. М. Дослідження економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності аграрних підприємств: сучасні тенденції та напрями її підвищення. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 2025, 346(5), 571-579. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-346-5-82>
21. Калініченко С. М. Інструментарій типології стратегій розвитку аграрних підприємств в умовах структурної перебудови економіки. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. (2025). №9 (212). С. 89-101. <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2025.09.07>
22. Калініченко С. М. Структурно-динамічні тенденції економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності аграрних підприємств. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 5. С. 58-62. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-5-13>
23. Калініченко С. М. Архітектура механізмів стратегічного управління мобілізацією та розвитком економічного потенціалу аграрного підприємства. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 3. С. 119-124. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-3-26>
24. Калініченко С. М. Вплив концентрації капіталу на реалізацію економічних інтересів аграрних підприємств. *Development Service Industry Management*, (1), 403–415. [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9\(54\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9(54))
25. Калініченко С. (2024). Методологічні принципи побудови організаційно-економічного механізму розвитку економічного потенціалу аграрних підприємств. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 332(4), 565-571. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-332-84>
26. Крутько М. А. Калініченко С. М., Макода С. Л. Умови і механізми інтеграційних процесів в сільському господарстві. Вісник Харківського

національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2015. Вип. 162. С. 210-216. *(авторський внесок: розглянуто різні форми організації міжгосподарських і міжгалузевих інтеграційних процесів у агропромисловому виробництві як способи забезпечення ефективного функціонування та обслуговування його суб'єктів).*

27. Калініченко С. М., Микитась А. В., Харчевнікова Л. С. Маркетингове управління: особливості імплементації в систему менеджменту аграрних підприємств. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. 2019. Вип. 202. С. 299-307. *(авторський внесок: опрацьовано змістовне наповнення маркетингового управління з одночасним виокремленням особливостей його імплементації в систему менеджменту аграрних підприємств через визначення організаційної структури підприємства та використання організаційних змін, які сформують ефективний маркетинговий інструментарій на підприємстві).*

28. Калініченко С.М, Микитась А.В, Наголюк О.Є Управлінські стратегії забезпечення розвитку підприємств. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка.-2019. Вип. 200. С. 157-163. *(авторський внесок: розглянуто систему конкурентних стратегій аграрних підприємств, зокрема, особлива увага приділяється стратегії отримання конкурентних переваг в якості загальної конкурентної стратегії).*

29. Гацько А. Ф., Калініченко С. М., Іванова Г. О. Конкурентоспроможний розвиток суб'єктів агробізнесу: теорія та практика /. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2018. Вип. 193. С. 139-149. *(авторський внесок: доведено, що забезпечення конкурентоспроможного розвитку є можливим через запровадження інструментарію стратегічного управління, при чому запропоновано розуміння стратегії як інтегровану модель конкретизованого довгострокового напрямку розвитку).*

30. Калініченко С., Сподар К., Грібіник А., Холодок В., Винник А. Специфіка організації сільського туризму в зарубіжній практиці. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 2022, 308(4), 283-287. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-308-4-43> (авторський внесок: доведено, що розвиток сільського туризму є великою соціально-економічною програмою з переведення частини аграрного сектора із сфери виробництва у сферу послуг).

Публікації апробаційного характеру:

31. Мандич О.В., Калініченко С.М., Кускова С.В. Управління маркетингом в сільськогосподарських підприємствах: проблеми та шляхи розвитку. Економічне зростання: стратегії, напрями і пріоритети : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2018. С. 23-25 (авторський внесок: доведена роль маркетингу у зростанні ефективності діяльності аграрного підприємства).

32. Кальниченко С. М. Сутність конкуренції при формуванні ринку. Матеріали Другої Міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком соціально-економічних систем» 11-12 квітня 2019 р. Харків: ХНТУСГ, 2019. С. 205-207.

33. Калініченко С., Дудник О., Краля В. Методичні аспекти проведення початкового етапу організаційних змін на підприємстві. International Scientific Conference The Modern Trends in the Development of Business Social Responsibility. 2017. Вища школа бізнесу та економіки в Університеті НОВА (Лісабон, Португалія), С. 106-109 (авторський внесок: проаналізовано вплив факторів середовища на формування організаційної структури підприємства).

34. Калініченко С. М. Агропромислові фінансові групи: можливості функціонування. Матеріали XV-го Міжнародного форуму молоді " Молодь і сільськогосподарська техніка у XXI сторіччі" 4-5 квітня 2019 р.; Харків: ХНТУСГ, 2019. С. 234.

35. Kalinichenko S. Market position and formation of marketing activities of manufacturers. Innovative tools for socio-economic systems' development :

monograph 25; Edited by O. Mandych, A. Ostenda. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. P. 152-157.

36. Грідін О. В., Калініченко С. М. Сутність маркетингових стратегій у ціновій політиці підприємств в умовах динамічних змін зовнішнього середовища. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Сучасний маркетинг: стратегічне управління та інноваційний розвиток": до 90-річчя заснування ХНТУСГ, 30 квітня 2020 р. Харків: ХНТУСГ, 2020. С. 85-86. *(авторський внесок: визначено роль маркетингових стратегій у формуванні стратегічного потенціалу аграрного підприємства).*

37. Калініченко С. М. Цифрова трансформація стратегічного управління аграрними підприємствами: аналітичні та екосистемні підходи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції та розвиток соціально-економічних систем». 4 грудня 2024 р. Харків: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2024. С. 364-366.

38. Калініченко С. М. Економічний потенціал аграрних підприємств: структурні компоненти та взаємодія. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві в умовах воєнного стану», м. Миколаїв, 17 травня 2024 р. Миколаїв: МІРЛ та МФК Університету «Україна», 2024. С. 400-402.

39. Калініченко С. М. Інтегрований механізм мобілізації та стратегічного розвитку економічного потенціалу підприємства як основа його стійкого функціонування. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Миколаїв, 28 листопада 2024 р. Миколаїв: ВСП МІРЛ ЗВО «Університет «Україна», 2024. С. 11-13.

40. Калініченко С. М. Стратегічне управління зерновими підприємствами в умовах VUCA-середовища: виклики та адаптивні підходи: матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 14 листопада 2024 р. Полтава: ПДАУ, 2024. С. 45-48.

41. Калініченко С. М. Стратегічне лідерство та організаційна культура як чинники адаптивного розвитку зернових підприємств.

Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, 15 травня 2025 р. Полтава: ПДАУ, 2025. с. 568-572.

9. Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертація викладена державною мовою з дотриманням вимог МОН України. Матеріал викладено в науковому стилі, що забезпечує доступність сприйняття та осмислення матеріалів дослідження.

10. Відповідність змісту дисертації науковій спеціальності, за якою вона подається до захисту

Дисертаційна робота Калініченка С.М. «Стратегічне управління економічним потенціалом аграрних підприємств: теорія, методологія, практика» у повній мірі відповідає формулі та переліку напрямів дослідження спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), за якою подається до захисту.

11. Рекомендація дисертації до захисту

Дисертаційна робота Калініченка Серія Миколайовича «Стратегічне управління економічним потенціалом аграрних підприємств: теорія, методологія, практика» рекомендується до захисту на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Загальний висновок

Наукове дослідження, проведене Калініченко С.М. «Стратегічне управління економічним потенціалом аграрних підприємств: теорія, методологія, практика» є завершеним, самостійно виконаним, містить

наукову новизну, має теоретичне і практичне значення.

В роботі поєднано теоретико-методологічні та аналітично-прикладними розробки пропозицій та рекомендацій, використано різноманітні сучасні методи наукового дослідження в економіці.

Робота є цілісною, містить нестандартні підходи до вирішення наукової проблеми обґрунтування теоретично-методологічних, методичних та прикладних засад, а також практичних рекомендацій зі стратегічного управління економічним потенціалом аграрних підприємств. Матеріал викладено в логічній послідовності. Дисертант володіє методологією наукового пошуку, має широкий науковий світогляд, володіє сучасними методами і прийомами економічних досліджень.

За своїм змістом, глибиною розробок і оформленням дисертація відповідає вимогам пунктів 7 та 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою КМУ від 17 листопада 2021 року № 1197, та може бути рекомендована до захисту в спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Рецензенти:

д.е.н., професор

Тетяна МАРЕНИЧ

д.е.н., професор

Олександр КОРНІЄЦЬКИЙ

д.е.н., професор

Олена ПОТИШНЯК

*Лідрами комісії спеціалізованої вченої ради
Маринич Т., Корнієцький С., Потішняк О.
завжди
Решений секретар*

Олена Сидорова